

Elevruten

Velkommen på lokalhistorisk vandring

Turen er udformet af:

Lokalhistorisk gruppe i Elev og Lystrup, Elsted, Elev lokalhistoriske Samlin

Vi håber, I får en god tur.

Elevs fortid.

Udgravninger i forbindelse med forberedelserne til den nye motorvej har vist, at der har levet mennesker i vores område siden jægerstenalderen. Og den gamle stammebåd, der blev fundet i Elev enge i 1990, er 7.500 år gammel. Der har været tre høje, hvori man har fundet bronzealdersager, og ved byen er der undersøgt flere lerkargrave fra ældre romertid (0-200).

Hvornår Elev er grundlagt, er der ingen sikre beviser på, men kirken er mere end 800 år gammel, og det er sandsynligt, at der har været beboelse på stedet længe før, man har besluttet sig for at bygge en kirke af sten.

Elev nævnes første gang i 1431, hvor byen kaldes Edeløffue. I 1439 er navnet Ætheløff. Æthe eller Ætis kan enten være et mandsnavn, eller det kan betyde en græsgang, og løff er et arvegods, så navnet betyder enten "Ætis arvegods" eller "arvegodsset som er en græsgang". Navnet Elev har været brugt siden 1798.

I denne lille folder vil vi fortælle nogle historier om Elev gennem de seneste 200 år. Folderen og planchen på standen, der står ved kirkens parkeringsplads ved Koldkilde, er guider til en vandretur i historien. Turen følger en rute, der svarer til tallene på luftfotoet.

Følg ruten og gør holdt, hver gang du når frem til et tal. Læs så den historie, der fortælles om stedet. Og når du kommer hjem, må du gerne overveje, om du ikke kender en historie om det gamle Elev, du vil fortælle os andre.

1. Den gamle landsby

Elev er anlagt som en fortelandsby. Det vil sige, at gårdene og husene oprindeligt er lagt omkring et fællesareal, fortens. Fortens afgrænsning har fulgt Kjeldsbjergvej og bagsiden af Østerhåb og Elev Østergård.

Standeren står med udsyn over kirkens parkeringsplads. Her lå indtil 1990 byens smedje. Smedjen lå indtil ca. 1870 på den anden side af Koldkilde, på den trekant i krydset, der ligger ved gården Noruplund.

Noruplund ejede laden/maskinhuset, man kan se til højre på billedet, hvor nu børnehaven Noruplund ligger.

Garagen over for parkeringspladsen på Høvej var i 1960'erne byens frysehus. Jorden til frysehuset fik borgerne af købmanden, der havde forretning og øldepot i det store hvide hus over for kirken. Forretningen lukkede i 1970.

2. Fattighuset og skolen

På Kjeldsbjergvej lå der oprindeligt to gårde og et fattighus. Den ene af gårdene, Elev Vestergård, ligger her stadig, mens

Holmgården, der lå på Kjeldsbjergvej 13, flyttede ud på Vennemindevej 51 i 1870, efter at gården var brændt.

Fattighuset på Kjeldsbjergvej 6 er byens ældste beboelse. I tidligere tid skulle alle kommuner have et fattighus, idet man ikke måtte lade familier, der blev tvangsfjernet fra deres bolig, stå uden tag over hovedet. Huset var oprindeligt et fag længere i højre side, så der var plads til to familier. Vinklen ud mod vejen er føjet til for nylig.

Nr 10 på Kjeldsbjergvej var skole og lærerbolig. Den blev bygget i 1860, da skolefællesskabet med Elsted ophørte. Da den nye skole på Høvej var færdig i 1911, rev man bygningen på Kjeldsbjergvej ned, og opførte den igen sten for sten som stuehus på gården Venneminde. Hvis huset var blevet stående, skulle det også have været brugt til fattighus, men det ønskede sognets beboere ikke.

3. Hovmuren og Østerhåb

Østerhåb på Hovmuren 3 var som de fleste gårde i Elev tidligere fæstegård under Skårupgård, hvor folkene udførte hoveriarbejde. På Hovmuren ved stengærde, der afgrænser Skårupgårds marker, ligger også den gamle Randers amtsgrænse.

Ved matriklen af 1664 var der 10 gårde i Elev sogn, hvor bl.a. Østerhåb hører under Gunde Rosenkrantz til Kalø. I 1679 "mageskifter og skøder Constantin von Marselis til Havreballegaard gods i Vester Lisbjerg Birk: Elleff: 7 gaarde, til Jesper Nielsen Hutfeld til Skaarupgaard og Borgmester i Aarhus".

I dag står kun stuehuset tilbage. Det blev bygget i 1857, hvor det afløste det gamle stuehus til venstre på gårdspladsen. Hvor avlsbygningerne lå, er der nu bygget parcelhuse i arkitektonisk respekt for landsbymiljøet.

4. Anneksgården, Herlig og Stokbro

At Elev er en stjerneudskiftning kan ses på det gamle matrikelkort. Da stavnsbåndet var ophævet i 1788, og bønderne efterhånden blev selvejere, samlede man markerne omkring gårdene, så de ikke længere lå spredt i små parceller som på fællesskabets tid. I Elev valgte man at beholde de fleste gårde i byen og lægge markerne som lagkagestykker ud fra landsbyen.

En af gårdene hed Herlig. Da den brændte i 1864, blev gården flyttet ud på marken, fik navnet Herligsminde og indkørsel fra Koldkilde. Jorden blev i 1989 opkøbt af kommunen, og bygningerne blev revet ned kort efter.

Gård nr. 1a, Anneksgården, brændte i 1908. Det er på jord herfra, at husmandsbrugene langs Høvej blev bygget i 1909, skolen i 1910-11, og Stokbrovej fra 1970. Stokbro er navnet på den første bakke på Høvej

5. Højskole, kvindehjem og børnehjem

Bygningen til venstre på billedet blev bygget i 1883 af gårdmand og landstingsmand Niels Rasmussen fra Lisbjerg-Terp. Det var et stort og rummeligt forsamlingshus. Det lå ved vejrydset, hvor vejene fra 4 landsbyer støder sammen, og det var tænkt som et samlingssted for beboerne i Elev, Elsted, Lystrup og Lisbjerg-Terp. I vinteren 1894-95 blev den toetages skolebygning bygget, og stedet fik navnet "Elev Højskole". Der var indvielse ved et offentligt møde den 5. maj 1895.

I 1916 ophørte højskolen, og bygningerne blev solgt til "Kvindehjælpen i Århus". Fra 1917-20 var det optagelseshjem for unge kvinder, og fra 1921 "Elev mødre- og spædbørnehjem"

1951- 1984 husede bygningerne Elev Børnehjem. Her var plads til 26 evnesvage børn under 18 år under Jydsk Børneforsorg og den daværende Åndsvageforsorg.

1951- 1984 husede bygningerne Elev Børnehjem. Her var plads til 26 evnesvage børn under 18 år under Jydsk Børneforsorg og den daværende Åndsvageforsorg.

6. Elev enge

Fra de ældste matrikelkort ved vi, at alle gårdene i Elev havde en eller flere strimler jord i engen. Stykkerne gik fra grusvejen langs den gamle fjordkyst og

ned til Egåen. Området blev anvendt til kreaturgræsning og høslæt. Det er også grunden til, at vejen fra landsbyen ned til Petersmindevej blev døbt Høvej.

Det er i Elev enge Danmarks ældste stammebåd blev fundet i 1990, og det er her den nye motorvej bygges. Så det er med fuld ret man kan sige, at fortiden og fremtiden mødes her.

Har du fået lyst til at vide mere, eller har du en god historie, billeder eller ting, som du vil dele med andre, så tag kontakt med os gennem Lokalhistorisk arkiv i Lystrup - Elsted - Elev på Biblioteket i Lystrup, Bystævnet 4B, 8520 Lystrup

Elevruten

SIGNATURFORKLARING

- Sognegrænse
- Elevruten
- Jernbane
- Lokaltet

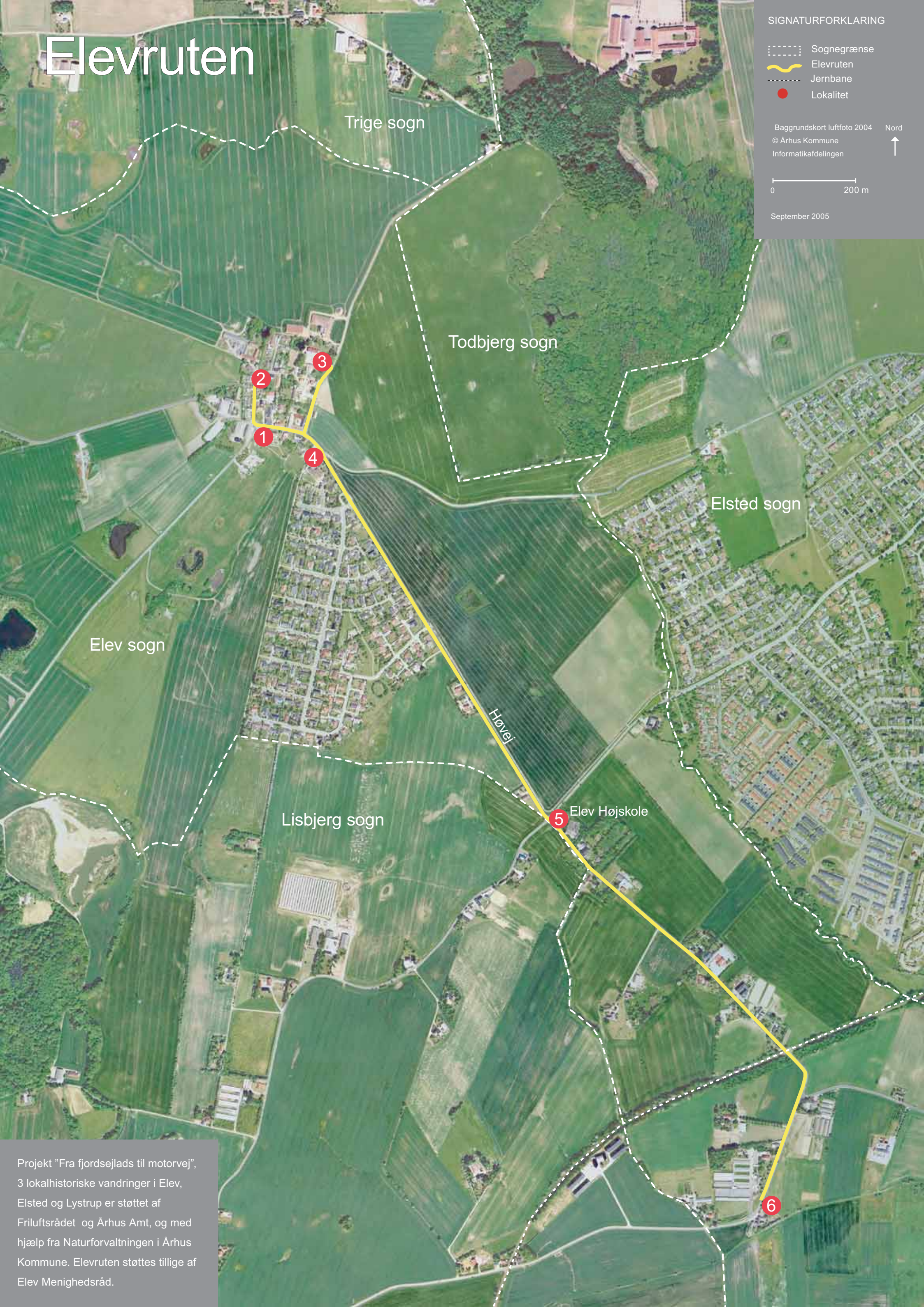
Baggrundskort luftfoto 2004
© Århus Kommune
Informatikafdelingen

Nord

0 200 m

September 2005

Projekt "Fra fjordsejls til motorvej",
3 lokalhistoriske vandringer i Elev,
Elsted og Lystrup er støttet af
Friluftsrådet og Århus Amt, og med
hjælp fra Naturforvaltningen i Århus
Kommune. Elevruten støttes tillige af
Elev Menighedsråd.